

MKR-SAK 42/02: OMORGANISERING AV NØM-FELTET**Saksbehandler: Vebjørn Horsfjord****Dokumenter:***(utsendt i forbindelse med MKRs møte mai 2002):*

- Saksutredning MKR-SAK 23/02
- Protokoll fra MKR-SAK 23/02
- Notat fra sekretariatet om omorganisering av NØM-feltet
- Statutter for NØM
- NØMs protokoll, sak NØM 05/02 (finnes under MKR-SAK 21/02)

Sammendrag:

Saken følger opp Mellomkirkelig råds vedtak i MKR-SAK 23/02. Det arbeidet NØM faktisk har gjort, kan i fremtiden løses tilfredsstillende dels gjennom nye faggrupper, dels av andre eksisterende organer og dels av Mellomkirkelig råd selv. Særlig på områdene religionsdialog (blant annet knyttet til Samarbeidsråd for tros- og livssynsspørsmål) og misjon (blant annet knyttet til Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM)) har mange av sakene som behandles prinsipiell og strategisk betydning. Disse saken behandles allerede av rådet selv. En presisering av dette vil gi disse sakene større, ikke mindre, vekt i fremtiden.

SMM er inne i en positiv utvikling i forhold til kirkeøkumenikkens anliggender. En omfattende evaluering av Mellomkirkelig råds forhold til SMM er ikke nødvendig for å ta en avgjørelse i den foreliggende saken. Det vesentlige er at kirkeøkumenikkens perspektiver på misjon kan ivaretas tilfredsstillende uten NØM. Dette kan dels skje gjennom SMM, dels i LVFs nasjonalkomité, dels i en mindre faggruppe, i første omgang med fokus på Kirkenes Verdensråds (KVs) misjonskonferanse i 2003. De overordnede strategiske vurderinger må under enhver omstendighet gjøres av rådet selv.

Saksutredning:

Saken var oppe til behandling i Mellomkirkelig råd 6. og 7. mai 2002 som sak MKR 23/02. Rådet vedtok å be sekretariatet utrede saken nærmere, med vekt på hvordan arbeidsoppgavene som i dag tilligger Nemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM) skal løses i fremtiden, særlig med tanke på misjonsspørsmål. En redegjørelse for forholdet til Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) ble særlig nevnt. Før behandlingen i Mellomkirkelig råd ble en tilsvarende sak behandlet av NØM i april. For bakgrunnsdokumenter henvises til sakspapirer til Mellomkirkelig råds møte i mai (se over).

Bakgrunn

Mellomkirkelig råd har i øyeblikket tre fagnemnder, Teologisk nemnd (TN), Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) og NØM. TN og KISP har lang historie (opprettet i henholdsvis 1966 og 1971) og framstår som nemnder med faglig spisskompetanse på sine arbeidsfelt. Begge

arbeidsfelt er helt sentrale for Mellomkirkelig råds arbeid. De er tydelig avgrensbare, og en forsvarlig behandling av saker på disse feltene krever faglig kompetanse utover det som kan kreves av Mellomkirkelig råds medlemmer. Dette gjenspeiles i disse nemndenes sammensetning. Arbeidsfordelingen mellom råd og nemnd har vært slik at Mellomkirkelig råd har tatt de overordnede strategiske avgjørelsene, mens nemndenes vurderinger som regel har vært retningsgivende når det gjelder den konkrete utformingen av uttalelser, avtaler, programmer og liknende.

Det saksfeltet som i dag dekkes av NØM, er på samme måte også sentralt i Mellomkirkelig råds arbeid. Saksfeltet har imidlertid framstått som vanskeligere å avgrense, og arbeidsfeltet har i større grad vært preget av at Mellomkirkelig råds prioriteringer har vekslet som en naturlig respons på endrede rammeforhold. Da Mellomkirkelig råd ble opprettet i 1971, etablerte man Komiteen for utveksling og fellesskap. Denne ble nedlagt i 1975. På 1980-tallet så man behovet for å videreutvikle vennsapsrelasjoner og lokaløkumenikk og opprettet Komiteen for økumenisk samarbeid og utveksling (KØSU). Tidlig på 1990-tallet begynte det flerreligiøse møtet å bli et vesentlig arbeidsområde for rådet, samtidig som en tilnærming mellom misjonsorganisasjonene og den offisielle kirkestrukturen la grunnen for SMM-samarbeidet. MKR så behov for å sikre et fagmiljø som kunne ivareta kirkeøkumeniske perspektiver på misjon og spille disse inn i SMM-samarbeidet. Følgelig ble NØM opprettet, blant annet med SMMs prosjektleder som fast observatør.

Det kan synes som om behovet for større fleksibilitet på NØM-feltet enn på TNs og KISPs arbeidsfelt henger sammen med at dette saksfeltet er preget av at relativt sett færre vurderinger fordrer faglig spisskompetanse, mens en større del er strategiske vurderinger som uansett tas av Mellomkirkelig råd.

Erfaringer med NØM

NØM har blitt oppfattet som et interessant forum for samtale om misjon og økumenikk, både av utenforstående og av nemndas egne medlemmer. Nemnda har imidlertid slitt med å definere sitt særlige fagfelt.

Sakslistene fra de siste årene viser at følgende saker har dominert: Arbeid med dokument om misjonsforståelsen, kontakt med andre trossamfunn (inkludert rapporter fra flere dialogfora samt Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn), oppfølging av økumeniske relasjoner (samarbeidsavtaler og liknende) og kartleggingsprosjektet "Guds menighet – jordens største under". NØM har også behandlet en lang rekke rapporter fra ulike økumeniske fora og misjonsfora, samt fått en rekke protokoller til orientering.

Andre saker som naturlig hører til NØM-feltet og som har vært behandlet eller kunne utdypes innenfor rammen av NØM, er en mer prinsipiell behandling av religionsdialog, nettverksarbeid blant misjonsorganisasjonene, lokaløkumenisk samarbeid, samt initiativer for å øke det lokaløkumeniske engasjementet.

Listen inneholder svært sentrale saker, men det relevante spørsmålet i vurderingen av NØMs framtid er om disse sakene like gjerne kan behandles av andre fora. Det kan synes slik:

- (1) Kontakt med andre trossamfunn, inkludert oppfølging av ulike dialoger innebærer mange strategiske vurderinger som uansett må gjøres av rådet. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) er det organ på dialogområdet som oftest møtes og som det knytter

seg flest strategiske vurderinger til. Dette hører naturlig hjemme i MKR. En mer direkte oppfølging av dette engasjementet, blant annet ved å forelegge referatene for MKR til orientering, vil løfte Den norske kirkes oppfølging av STL opp på et politisk nivå som korresponderer med oppfølgingen i de fleste andre medlemssamfunnene. Det teologiske grunnlaget for dialogengasjementet kan (eller bør) behandles av TN, slik MKR tidligere har gitt uttrykk for. Rådgivning omkring andre faglige spørsmål knyttet til dialogene kan trolig bedre ivaretas av en mindre faggruppe med den nødvendige spisskompetansen enn av en nemnd med dagens struktur.

- (2) Nettverksarbeid blant misjonsorganisasjonene har i dag naturlige fora i SMM og i LVFs nasjonalkomite.
- (3) NØM har mottatt og behandlet rapporter fra relevante møter i økumeniske fora. I inneværende periode har Den norske kirke representanter i to kommisjoner i KV som naturlig hører til NØMs arbeidsfelt: *Commission on World Evangelism* (Tormod Engelsen) og i *Church and Ecumenical Relations Advisory Group* (Line Skum). Disse rapportene blir også forelagt Mellomkirkelig råd, og de nødvendige støttefunksjoner for disse engasjementene vil kunne ivaretas av en mindre faggruppe med fokus på økumeniske misjonsspørsmål.
- (4) Oppfølging av økumeniske avtaler, også når det gjelder bispedømmenes økumeniske relasjoner, innebærer strategiske valg som MKR kan behandle direkte.
- (5) Lokaløkumenisk samarbeid kan ivaretas av en revitalisert Norsk økumenisk komite for lokaløkumenikk (NØKLØ). Norges kristne råd ivrer for en slik revitalisering.
- (6) Tiltak for å styrke det lokaløkumeniske engasjementet gjennom ulike kampanjer og liknende har NØM uansett hatt lite ressurser til. Noe av dette blir ivaretatt av Kirkens U-landsinformasjon (KUI) og det øvrige kan ivaretas av avgrensede prosjekter eventuelt i samarbeid med NØKLØ og Norges kristne råd.
- (7) Prosjektet om misjonsforståelsen og prosjektet "Guds menighet – jordens største under" har vært de mest ressurskrevende oppgavene på NØM-feltet de siste par år. Begge prosjektene er initiert av NØM selv. Slike oppgaver vil kunne ivaretas av egne prosjektgrupper som rapporterer direkte til MKR.

Endrede rammer

Ved siden av mengden av strategiske vurderinger på NØMs arbeidsfelt, viser listen over hvordan rammene for arbeidet har endret seg siden opprettelsen i 1994 idet andre fora er blitt etablert. Norges kristne råd (NKR) har blitt en viktig organisasjon og er det naturlige forum for mye økumenisk samarbeid. Den norske kirke er tungt involvert i NKR.

Mellomkirkelig råds kontakt med misjonsorganisasjonene skjer nå gjennom både SMM og LVFs nasjonalkomite. I sistnevnte er både misjons- og ungdomsorganisasjoner og diakonale organisasjoner observatører. Det gir anledning til samhandling med disse på alle felter som berører LVFs arbeid.

Utviklingen av SMM har også implikasjoner for NØMs arbeid og fortjener egen behandling.

Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM)

Opprettelsen av NØM hang sammen med etableringen av SMM. En av NØMs oppgaver har vært å sikre at kirkeøkumeniske perspektiver på misjon blir ivaretatt, både i SMM og utenfor. I utgangspunktet ble avstanden mellom kirkeøkumenikken og misjonsorganisasjonenes tradisjoner av begge parter oppfattet som stor på flere områder.

Selv om utviklingen tar tid, må SMM kunne sies langt på vei å ha lykket i målet om å bedre samarbeidsforholdene og bygge ned skiller (og tidvis fordommer). De sentralkirkelige råd har vært representert i SMM ved Kirkerådets direktør og vekslende med MKRs generalsekretær eller assisterende generalsekretær/NØM-sekretær. Disse har opplevd at misjonsorganisasjonene i økende grad er lydhøre og ønsker å lytte til erfaringer fra kirkeøkumenikken, samtidig som de selv ønsker å delta og påvirke i slike sammenhenger. Man opplever stadig at misjonsorganisasjonene etterlyser mer informasjon om hva som skjer innenfor de økumeniske organisasjonene, og Mellomkirkelig råds deltakelse etterspørres aktivt inn i arbeidet med ulike SMM-prosjekter, for eksempel prosjektet "Misjonerende menigheter". NØM på sin side har møtt imøtekommenhet og stor interesse fra SMM-organisasjonenes side når det gjelder arbeidet med dokumentet om misjonsforståelsen.

I SMMs egen evaluering av arbeidet i 2000 ("Rapport 1994 – 2000") heter det blant annet:

SMM-samarbeidet har videre åpnet en ny kanal for toveiskommunikasjon mellom misjonsorganisasjonene og det internasjonale kirkefelleskap. Misjonsorganisasjonene setter i økende grad relevante spørsmål fra det internasjonale økumeniske arbeidet på sin egen dagsorden, og deltar i påvirkningen av dette. Bl.a. har de vist et aktivt engasjement i forhold til KVs misjonskonferanse i Brasil i 1996 og studieprosessen "Evangelium og kultur" og til arbeidet med et nytt misjonsdokument til KV. Areopagos har fremmet forslag overfor både KV og LVF om en studieprosess om Misjonerende menigheter. Misjonsorganisasjonene deltar som observatører i den nyopprettede nasjonalkomiteen for LVF. SMMs leder og prosjektleder deltok på LVFs generalforsamling i 1997.

SMM har utviklet seg til å bli et viktig forum for samarbeid om misjon som MKR også i framtiden må ha et aktivt forhold til. Det betyr ikke at SMM på alle måter ivaretar kirkeøkumenikkens perspektiver på misjon på en måte som fullt ut tilfredsstillende MKRs ønsker. Spørsmålet i behandlingen av den foreliggende saken er imidlertid ikke hvordan SMM som sådan fungerer, men i hvilken grad NØM er nødvendig for å ivareta vesentlige anliggender på misjonens område. Oversikten over viser at de sakene som faktisk har vært behandlet av NØM og som berører misjon, like gjerne kan behandles av andre organer eller som selvstendige prosjekter. Det foreslås derfor at MKR i framtiden selv behandler de saker knyttet til SMM som har strategiske implikasjoner, og for øvrig også gjennom sin egen behandling av saker ser til at kirkeøkumeniske perspektiver på misjon får sin rettmessige plass i norsk kirkelig samtale om misjon. De saker som ikke blir behandlet av rådet, bør kunne løses av mindre faggrupper. I første omgang foreslås en faggruppe for forberedelse av norsk deltakelse i KVs misjonskonferanse i 2005.

Konklusjon og veien videre

NØM har i de åtte år den har eksistert, gjort et godt og tjenlig arbeid på sitt felt. De oppgaver som NØM har behandlet, kan imidlertid i framtiden ivaretas tilfredsstillende av andre eksisterende organer og av mindre, spesialiserte faggrupper. En del av sakene på NØMs område er av en slik karakter at de bør behandles av MKR direkte.

I notatet om saken framlagt mai 2002 redegjøres det for begrunnelsen for å foreslå at det opprettes faggrupper for religionsmøte, urfolksspørsmål og økumeniske misjonsspørsmål (med fokus på KVs misjonskonferanse 2005). Det redegjøres der også for hvordan disse kan sammensettes og arbeide.

Samtlige nemnder under de sentralkirkelige rådene har fått forlenget sine mandat til 31.12.2003. NØM diskuterte dette på sitt møte i mars 2002. NØMs oppfatning er at et ekstra års funksjonstid på vei mot en nedleggelse er lite hensiktsmessig. NØMs store prosjekt om misjonsforståelsen er planlagt slutført på møtet i oktober 2002, og prosjektet "Guds menighet – jordens største under" (som ivaretas av en prosjektgruppe) slutføres også i løpet av året. Det foreslås derfor at nemnda nedlegges med virkning fra 1.1.2003. Det framstår ikke som nødvendig å avklare alle sider av videreføringen av NØMs arbeid i detalj før et vedtak om nedleggelse gjøres. En slik grundigere utredning ville innebære at vurderingen av NØMs framtid ble overlatt til et nyvalgt råd, samtidig som NØM ville forbli i usikkerhet om sin framtid. Det foreslås derfor å overlate detaljene i videreføringen av arbeidet til MKR/AU og TN.

Medlemmene i NØMs AU utgjør i dag Den norske kirkes medlemmer i NØKLØ. NØKLØ-medlemmene må med en nyordning oppnevnes særskilt av MKR. Det foreslås derfor å oppnevne disse fram til NØKLØ er reorganisert og en ordinær oppnevning kan finne sted.

NØMs leder er i dag medlem av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Medlemssamfunnene bestemmer selv oppnevningsperioden for sine medlemmer i rådet. NØMs leder foreslås reoppnevnt til dette vervet for de to kommende år.

Forslag til vedtak:

- 1. Mellomkirkelig råd har diskutert arbeidet på feltet misjon, økumenikk og religionsdialog. På bakgrunn av de endringer som er skjedd på dette arbeidsfeltet både når det gjelder samarbeidsfora og prioriteringer, vedtar rådet å nedlegge Nemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM) med virkning fra 1. januar 2003. Deler av arbeidet som har vært ivaretatt av nemnda, overlates til mindre prosjekt- og faggrupper.*
- 2. Mellomkirkelig råd forutsetter at de nye faggruppene blir tilført tilstrekkelige økonomiske og sekretariatsmessige ressurser slik at de kan løse sine oppgaver etter intensjonen.*
- 3. Mellomkirkelig råd ber arbeidsutvalget arbeide videre med omorganiseringen, inkludert opprettelsen av prosjekt- og faggrupper.*
- 4. Mellomkirkelig råd ber Teologisk Nemnd vurdere hvilke sider av arbeidet med religionsdialog som naturlig hører inn under nemndas arbeidsfelt og inkludere dette i det pågående arbeidet med religionsteologi.*
- 5. Mellomkirkelig råd oppnevner Gerd Marie Ådna, Line Skum og Jan-Otto Eek til medlemmer av Norsk økumenisk komité for lokaløkumenikk (NØKLØ) inntil ny ordinær oppnevning kan skje.*
- 6. Mellomkirkelig råd oppnevner Gerd Marie Ådna til medlem i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn for perioden 2003 til 2004.*
- 7. Mellomkirkelig råd takker medlemmene av NØM for godt og tjenlig arbeid i den perioden de har virket.*

